

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЛОКАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ БЛАГ В УКРАЇНІ

*Д. Д. Алексєєнко, здобувач, НТУ «Дніпровська політехніка»,
darya.lesiv@gmail.com, orcid.org/0000-0001-8807-2858*

Методологія дослідження. У процесі дослідження були використані наступні методи: загального та особливого – при з'ясуванні специфіки інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ в Україні; економіко-математичного моделювання – при встановленні впливу параметрів соціального капіталу на результативність функціонування локальних спільнот; аналізу й синтезу – при виокремленні інституціональних механізмів підвищення ефективності виробництва локальних суспільних благ.

Результати. У статті проаналізовано особливості інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ в Україні. Розглянуто сутність інституціональної локальності як результату існуючої спільності між людьми, що проживають на певній території. Досліджено залежність між станом інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ, в основі якого є досягнутий рівень соціального капіталу відповідної громади, з одного боку, та рівнем її фінансових результатів, з іншого. У якості механізмів підвищення ефективності виробництва локальних суспільних благ запропоновані заходи посилення громадянського контролю за їх виробниками.

Новизна. На основі економіко-математичного моделювання залежності між показниками фінансового стану об'єднаних територіальних громад України та параметрами соціального капіталу доведено вплив останніх на ефективність надання локальних суспільних благ на певній території. Запропоновано інституціональні механізми підвищення ефективності виробництва локальних суспільних благ в частині посилення громадянського контролю за діяльністю виробників цих благ.

Практична значимість. Запропоновані методи стимулювання громадянської активності населення задля підвищення ефективності процесу виробництва та споживання локальних суспільних благ можуть бути використані в діяльності державних органів управління та громадських об'єднань з метою підвищення рівня життя населення, що проживає на певній території.

Ключові слова: інституціональні фактори, локальні суспільні блага, інституціональне середовище локальних суспільних благ, соціальний капітал, економіко-математична модель, об'єднані територіальні громади, локальні суспільні групи, методи регулювання.

Постановка проблеми. Економічні системи будь-яких рівнів функціонують під впливом значної кількості ендогенних та екзогенних факторів, серед яких особливе місце займають інституціональні чинники. Діючі в економічній системі норми та правила, а також особливості взаємодії різноманітних інститутів, багато у чому визначають умови життєдіяльності суспільства у цілому та можливості забезпечення його стійкого економічного розвитку.

У свою чергу, неодмінною умовою стійкості економічного розвитку суспільства є задоволення потреб населення у такій групі життєвих благ, як суспільні блага. Рівень задоволення в таких благах суспільного призначення, як якісні послуги охорони здоров'я, початкової та середньої освіти, безпеки, доступність до об'єктів соціальної інфраструктури, культури тощо є, з одного боку, показником фактичного рівня життя

населення та, з іншого, одним із найважливіших передумов прогресивного та сучасного розвитку держави у майбутньому. Тому для економічної теорії та практики є актуальним з'ясування особливостей виробництва суспільних благ в країні та пошук механізмів підвищення ефективності діяльності в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна економічна теорія достатньо активно розвиває проблематику суспільних благ, досліджує особливості їх виробництва та споживання, з'ясовує механізми регулювання суспільного сектора економіки. З вітчизняних вчених значний внесок в розвиток даної проблематики зробили О. Длугопольський [1], М. Кічурчак [2], А. Мельник, Г. Монастирський [3] та інші науковці. Разом з тим, достатньо багато аспектів функціонування суспільного сектору економіки та механізмів забезпечення суспільними благами високої якості ще не повною мірою вирішені в економічній теорії. Зокрема, потребує, на нашу думку, подальшого дослідження проблема інституціонального середовища виробництва суспільних благ в Україні, оскільки саме стан даного середовища багато у чому визначає рівень задоволення суспільства в даних благах.

Формулювання мети статті. Метою статті є аналіз особливостей інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ в Україні, а також встановлення залежності даного середовища та рівня ефективності надання локальних суспільних благ.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні в економічній науці не існує усталеного визначення такої категорії, як «інституціональне середовище». Найчастіше його визначають як певну сукупність інститутів, насамперед норм та правил, існуючих в суспільстві. Так, наприклад, за визначенням О. Уільмсона – це правила гри, які визначають контекст, в якому здійснюється економічна діяльність. Базові політичні, соціальні та правові норми утворюють основу виробництва, обміну та розподілу [4, с. 688]. Український вчений А. Ткач під інституціональним середовищем розуміє сукупність основоположних соціальних, політичних та

економічних правил, що обмежують людську поведінку [5, с.287] тощо.

У цілому погоджуючись з існуючими в світовій та вітчизняній економічній думці підходами до визначення сутності даної категорії, зауважимо, що при дослідженні інституціонального середовища виробництва суспільних благ необхідно враховувати особливості останніх, їх відмінності від приватних благ. Як відомо, основними ознаками суспільного блага: є неконкурентність або несуперництво – доступність всіх до такого блага; невиключеність – обмеження доступу споживачів до такого блага практично неможливе; неподільність – індивід не може сам вибрати обсяг споживання блага. Такі характеристики суспільних благ суттєво виокремлюють їх від групи «звичайних» ринкових (або приватних) благ, які, навпаки, є доступними лише для тих споживачів, які, обирають кількість необхідного їх товару та оплачують їх вартість, що, відповідно, робить неможливим споживання цих товарів іншими суб'єктами ринкового обміну.

Така специфіка суспільних благ суттєво звужує та модифікує правила гри при їх виробництві. На нашу думку, врегулювання діяльності людей у сфері надання суспільних благ здійснюється виключно на основі правил, більш того, інституціональний порядок, який встановився внаслідок виконання інститутами своєї упорядковуючої функції, є надіндивідуальним явищем. Відтак, ми визначаємо категорію «інституціональне середовище виробництва суспільних благ» як сукупність правил, що упорядковують діяльність людей по досягненню колективних цілей у сфері виробництва благ, які не можуть бути отримані для певної спільноти через ринок.

У свою чергу, є певна специфіка такої групи суспільних благ, як локальні. Суспільне виробництво неринкових товарів створює ситуацію, коли дії величезної кількості індивідів виявляються взаємозалежними: доступ одного суб'єкта до суспільного блага і його якість прямим і безпосереднім чином залежать від того, як себе поведуть інші індивіди. Оскільки у цю сферу залучається дуже велике число учасників взаємодій, то виникає проблема асиметричності інформації і, як наслідок, неможливість відслідкувати дії контрагентів. Саме тому в цій сфері так

важливими стають загальні орієнтири, похідні від широко розповсюджених угод, а також форми загальної оцінки, які здатні стати рамками у досягненні згоди.

Така згода з більшою легкістю досягається у невеликій за розміром групі, в якій взаємна узгодженість виникає на ґрунті передбачуваних і зрозумілих практик. Як приклад можна навести форми персоніфікованого обміну. В цьому випадку угоди укладаються між людьми, які або знають один одного особисто, або мають можливість отримати достовірну інформацію про їх репутацію, або ж їм доступні сигнали про належність останніх до членства у певних спільнотах. Слідування загальноновизнаним нормам поведінки, яке більш розповсюджене в невеликих групах, робить дану спільноту більш однорідною і за рахунок цього створює значно більші можливості для розробки загальної мети та поєднання зусиль заради її досягнення.

Це положення дозволяє нам окреслити межі взаємодії суб'єктів у виробництві суспільних благ і сприяння зростанню його ефективності. Ми вважаємо, що виробництво більшості таких благ має бути перенесеним на місцевий рівень і при їхньому виробництві має бути максимально залучений ресурс самих споживачів цих благ.

Найчастіше ефективність виробництва локальних суспільних благ пов'язували ефективність їх виробництва з локалізацією в межах певної території (селища, міста), вбачаючи у цьому переваги в порівнянні із загальнонаціональним рівнем, ми показали, що мешканці окремих адміністративних одиниць далеко не завжди можуть вважатися дійсною спільнотою у точному розумінні даного терміну, а значить, і не мати у розпорядженні дієвих інструментів досягнення згоди. Проживаючи на певній території вони часто виявляються соціально роз'єднаними, сповідують різні цінності і по різному реагують на формальні й неформальні норми. Як правило, у таких спільнотах відчувається дефіцит довіри до дій контрагентів, зменшується можливість постанови та досягнення загальних цілей і, як наслідок, збільшується вірогідність порушення норм і правил поведінки. Відповідно, ми є свідками відсутності підґрунтя для солідарності заради досягнення колективних цілей. Тому для

вирішення проблем ефективності виробництва суспільних благ важливою є не територіальна, а соціальна локальність, яку часто називають інституціональною [6]. На відміну від географічного (територіального) принципу, детермінованого місцем проживання індивідів, ми пропонуємо визначати малу групу – суб'єкта надання суспільних благ на певній території – з огляду на характер соціальних взаємодій, які встановлюються між її членами. Ключовими характеристиками таких взаємодій слід вважати:

- ідентичність, яка виникає на основі соціокультурних цінностей, які поділяють члени даної спільноти;

- слідування встановленим нормам поведінки, що дозволяє забезпечити достатній рівень однорідності смаків і переваг для прийняття групових рішень;

- громадянська активність у прагненні забезпечити власними зусиллями певний рівень добробуту для спільноти.

Вищевикладене дає підстави визначити суб'єкта надання локальних суспільних благ (малу групу), виходячи із принципу інституціональної локальності, яка є результатом існуючої спільноти між людьми, що проживають на певній території, а саму спільність вважати закономірним наслідком дотримання членами спільноти загальноновизнаних норм і правил поведінки. Локальна спільнота, якщо її розглядати у такому контексті, володіє значно вищими стимулами забезпечувати необхідний рівень локальних суспільних благ і має у своєму розпорядженні дієві ресурси впливу на підвищення ефективності їх виробництва.

Наближення виробництва суспільних благ до місцевого рівня робить прийняття таких рішень більш прозорим, оскільки в безпосередніх місцях їх споживання більш очевидними стають дійсні потреби населення, більш явно окреслюються ті сфери, куди саме необхідно спрямувати ресурси. Всередині локальних спільнот значно важче приховати інформацію про рентоорієнтовані наміри і дії місцевого політикуму – люди, які постійно взаємодіють між собою з легкістю виявляють прояви опортуністичної поведінки чиновників. В локальних спільнотах діють «вбудовані» механізми поповнення інформації, за рахунок яких споживачі можуть

використовувати не тільки ту інформацію, яку надають політики, але й ту, яку вони приховали. Люди, об'єднані інституціональною близькістю, реагують не тільки на інформацію, яка передається цілеспрямовано, але й отримують її у процесі спостереження, міжособистісного спілкування. Отже, всі угоди, які укладаються між місцевими органами влади та безпосередніми виробниками локальних суспільних благ дуже просто перевірити, оскільки асиметрична інформація (приховане знання) більшою мірою відсутня.

Ці особливості локальних спільнот дозволяють значно знизити й витрати з контролю за виконанням зобов'язань і задіяти менш витратний механізм примусу до їх виконання. Члени спільнот, які уклали контракт на виробництво блага і самі приймали участь у виборі напрямків і сфер фінансування, мають значно більшу зацікавленість у його виконанні, ніж третя сторона. Вони будуть слідкувати один за одним, викриваючи найменші прояви його порушення. Члени локальних спільнот самі припиняють шахрайство, оскільки це порушує їх права, і самостійно здійснюють нагляд за виконанням угод та застосовують примус до виконання встановлених правил. Обмеженість числа учасників групи створює також і більш потужний потенціал впливу на результати діяльності держави у виробництві локальних суспільних благ, а об'єднання зусиль дозволяє отримати порівняльні переваги у тиску на державу. Однак для цього необхідно, щоб члени спільноти поділяли загальні цінності, на основі яких формується необхідний рівень довіри, могли згуртуватися заради досягнення колективних цілей і проявляли громадянську активність.

Одним із дієвих способів забезпечення вищеназаних умов є створення різних асоціацій, альянсів, введення в дію проектних відносин. Подібні об'єднання різних людей за принципом спільності інтересів може слугувати підставою нарощування критичної маси соціального капіталу. В умовах недовіри до органів державної влади саме соціальний

капітал, серцевину якого формує довіра, є потужним ресурсом досягнення суспільних цілей.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок про суттєве зростання ефективності виробництва суспільних благ, якщо у ці відносини поряд з державою включаються локальні спільноти, які характеризуються інституціональною близькістю своїх членів. Ці угруповання приймають на себе зобов'язання звуження варіантів дій до певного, етично виправданого набору, і завдяки цьому не потребують виявлення колективних переваг. Між членами групи виникає спільність уподобань, яка ґрунтується на колективних уявленнях відносно цінностей, припустимих способів поведінки, які вводяться в дію культурою. Це набуває важливого значення при виконанні контрактів, оскільки виробництво локальних суспільних благ є імпліцитним (неявним контрактом), який укладається між державою і споживачами відносно того, що держава виробить необхідну кількість суспільного блага в обмін на лояльність споживачів-платників податків, які проголосують за її представників під час чергових виборів.

Як показує практика, серед груп, члени яких мали високі показники довіри, управління контрактним процесом щодо виробництва суспільних благ не вимагало високих витрат, а саме виробництво відзначалось значно більшою ефективністю.

Показовим у цьому відношенні є певні успіхи, які були досягнуті в Україні у процесі територіального об'єднання громад в рамках політики децентралізації.

Нами було проаналізовано фінансові показники ОТГ трьох областей (Дніпропетровської, Київської та Львівської) України, які відображають динаміку (за 2018 та 2019 роки) основного параметру добробуту членів даних громад. Для проведення економіко-математичного моделювання було згруповано дві групи показників – фінансових та соціального капіталу (див. табл.1).

Вихідні дані визначення залежності між станом інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ та рівнем розвитку ОПГ

Складові розвитку	Дніпропетровська область		Київська область		Львівська область		В середньому по Україні		
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
Фінансова	Доходи загального фонду на 1-го мешканця (грн)	4923,3	6376,2	4389,8	6417,0	3042,0	4665,8	3712,2	4737,7
	Капітальні видатки на 1-го мешканця	1912,4	2428,8	1101,5	1773,1	1432,4	1807,9	1234,3	1546,6
Соціальний капітал	Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету ОПГ, %	71,2	70,4	61,0	60,3	78,5	77,6	67,5	62,7
	Кількість ОПГ, одиниць	56	62	9	16	35	40	665	806
Соціальний капітал	Питома вага громадян, залучених до активної громадської діяльності, %	7,5	7,5	8,0	8,0	13,5	13,0	7,4	7,5
	Питома вага громадян, залучених до волонтерської діяльності, %	11,5	9,0	11,8	9,0	22,4	14,0	18,0	9,0
Соціальний капітал	Питома вага громадян, які є членами громадських організацій, %	4,2	3,6	6,0	4,6	3,1	2,8	5,2	3,8
	Рівень довіри до місцевих органів державної влади, %	13,0	13,0	5,0	10,0	3,0	7,0	13,0	17,0
Соціальний капітал	Рівень довіри до громадських організацій, %	62,0	50,0	51,0	40,0	65,0	70,0	45,0	43,4
	Рівень довіри до волонтерів, %	75,0	65,0	72,0	55,0	74,0	83,0	52,0	66,0
Соціальний капітал	Питома вага населення, які активно спілкуються через мережі Internet	57,0	75,1	56,0	56,3	52,0	58,4	56,4	62,6

Джерело: [7–12]

Результати економіко-математичного моделювання свідчать, що найбільш впливовими факторами впливу на рівень добробуту громад по вказаним областям та в середньому по Україні є: по групі фінансових показників – капітальні видатки на 1-го мешканця громади, а по групі параметрів соціального капіталу – рівень довіри до місцевих органів державної влади та громадських організацій. Значний вплив на добробут громад чинять також показники громадської діяльності та рівня спілкування громадян через соціальні мережі Internet. Вказані результати економіко-математичного моделювання доводять, на нашу думку, що одним із

найважливіших факторів зростання суспільного добробуту, підвищення ефективності суспільного виробництва, у тому числі й при виробництві локальних суспільних благ, є покращення інституціонального середовища нашої країни в розрізі нарощування соціального капіталу локальних соціальних груп.

Серед механізмів стимулювання зростання соціального капіталу, а, отже, підвищення ефективності інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ, можна виділити чотири групи заходів – ресурсні, інформаційні, організаційно-правові та контролюючі (див. рис. 1).

Рис. 1. Інституціональні механізми підвищення ефективності виробництва локальних суспільних благ

У сукупності запропоновані заходи повинні сприяти покращенню інституціонального середовища виробництва локальних суспільних благ, забезпечувати зростання рівня довіри населення до їх виробників та, в

кінцевому рахунку, стимулювати підвищення ефективності виробництва таких благ і, отже, рівень їх задоволення населенням.

Висновки. Інституціональне середовище виробництва суспільних благ – це

сукупність правил, що упорядковують діяльність людей по досягненню колективних цілей у сфері виробництва благ, які не можуть бути отримані для певної спільноти через ринок.

Зважаючи на специфіку локальних суспільних благ, при їх виробництві доцільно поряд з державою залучати локальні спільноти, які характеризуються інституціональною близькістю своїх членів. Локальна спільнота, за інших рівних умов, володіє значно вищими стимулами забезпечувати необхідний обсяг та якість локальних суспільних благ і має у своєму розпорядженні дієві ресурси впливу на підвищення ефективності їх виробництва [13]. Необхідною умовою цього є покращення інституціонального середовища такої діяльності шляхом нарощування соціального капіталу локальних соціальних груп.

Література.

1. Длугопольський О. В. Реформування суспільного сектору економіки та нові підходи до управління публічними фінансами / О. В. Длугопольський. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. – 279 с.
2. Кічурчак М. В. Відтворення суспільних благ в економічній системі України. – Дис. на зд. наук. ст. д-ра екон. наук. – Львівський національний університет імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, Львів, 2017. – 701 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/dis_kichurchak.pdf.
3. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: монографія / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський, Т. Л. Желюк [та ін.]; за заг. наук. ред. А. Ф. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 528 с.
4. Уильямсон О. И. Экономические институты капитализма: Фирмы, рынки, «отношенческая контракция» / О. И. Уильямсон. – СПб.: Лениздат, 1996. – 702 с.
5. Ткач А. А. Институціональна економіка. Нова институціональна економічна теорія: навч. пос. / А. А. Ткач. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.
6. Олейник А. Модель сетевого капитализма / А. Олейник // Вопросы экономики. – №8. – 2003. – С. 132–149.
7. Четверте всеукраїнське муніципальне опитування. – Результати опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг» від імені IRI, 20 січня. 10 лютого 2018 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ratinggroup.ua/getfile/279/municipal_survey_2018_final_ua.pdf.

8. П'яте всеукраїнське муніципальне опитування. – Результати опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг» від імені IRI, 6 вересня. 10 жовтня 2019 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ratinggroup.ua/research/regions/pyatyy_vseukrainskiy_municipalnyy_opros.html

9. Доступ домогосподарств України до інтернету у 2018 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) Статистичний збірник. – Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/07/zb_Internet_2018.pdf

10. Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні / за наук. ред. О. Резніка. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. – 288 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i-soc.com.ua/assets/files/book/reznik.o.s/sociological-dimensions-of-civil-society-in-ukraine.pdf>

11. Оцінка фінансових показників бюджетів 806 ОТГ. Рейтинг за 2019 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12192>

12. Аналіз бюджетів 665 ОТГ за 2018 рік. У розрізі областей. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10674?page=5>

13. Пилипенко Ю.І., Пилипенко Г.М. Институціональні інновації як фактор інноваційного розвитку національної економіки / Ю. І. Пилипенко, Г.М. Пилипенко // Економічний вісник Національного гірничого університету. – №2, 2009. – С. 33-40.

References

1. Dluhopolskyy, O.V. (2012). Reformuvannya suspilnoho sektoru ekonomiky ta novi pidkhody do upravlinnya publichnymy finansamy. K.: DNNU «Akademiya finansovoho upravlinnya».
2. Kichurchak, M.V. (2017). Vidtvorennya suspilnykh blah v ekonomichniy systemi Ukrainy. Doctor' thesis. Lvivskyy natsionalnyy universytet imeni Ivana Franka Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, Lviv. Retrieved from http://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/dis_kichurchak.pdf.
3. Melnyk, A.F., Monastyrskyy, H.L., & Zhelyuk, T.L. (2009). Modernizatsiia suspilnoho sektoru ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin. Ternopil: Ekonomichna dumka.
4. Ulyamson, O.Y. (1996). Ékonomycheskie instituty kapitalizma: Firmy, rynki, «otnoshencheskaya kontraktatsyya». Sankt-Peterburg: Lenizdat. .
5. Tkach, A.A. (2007). Instytutsionalna ekonomika. Nova instytutsional'na ekonomichna teoriya. K.: Tsentri uchbovoyi literatury
6. Oleynyk, A. (2003). Model setevoho kapytalizma. Voprosy ékonomiky, (8), 132-149.
7. Chetverte vseukrayinske munitsypalne opytuvannya. Rezultaty opytuvannya, provedenoho sotsiologichnoyu hrupoiu «Reytynh» vid imeni IRI, 20 sichnya. 10 lyutoho 2018 r. Retrieved from

http://ratinggroup.ua/getfile/279/municipal_survey_2018_final_ua.pdf.

8. Pyate vseukrayinske munitsypalne opytuvannya. Rezultaty opytuvannya, provedenoho sotsiolohichnoyu hrupoyu «Reytynh» vid imeni IRI, 6 veresnya. 10 zhovtnya 2019 r. Retrieved from http://ratinggroup.ua/research/regions/pyatyy_vseukrainskiy_municipalnyy_opros.html

9. Dostup domohospodarstv Ukrainy do internetu u 2018 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennya umov zhyttya domohospodarstv Ukrainy) Statystychnyy zbirnyk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publi-cat/kat_u/2019/zb/07/zb_Internet_2018.pdf

10. Sotsiolohichni vymiry hromadyanskoho suspil'stva v Ukraini (2019). Kyiv: Instytut sotsiolohiyi

NAN Ukrainy. Retrieved from <https://i-soc.com.ua/assets/files/book/reznik.o.s/sociological-dimensions-of-civil-society-in-ukraine.pdf>

11. Otsinka finansovykh pokaznykiv byudzhetyv 806 OTH. Reytynh za 2019 rik. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/12192>

12. Analiz byudzhetyv 665 OTH za 2018 rik. U rozrizi oblastey. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/10674?page=5>

13. Pylypenko, Yr.I. & Pylypenko, H.M. (2009). Instytutsionalni innovatsiyi yak faktor innovatsiynoho rozvytku natsio-nal'noyi ekonomiky. Ekonomichnyy visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu, №2, 33-40.

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЛОКАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВЕННЫХ БЛАГ В УКРАИНЕ

Д. Д. Алексеенко, соискатель, НТУ «Днепровская политехника»

Методология исследования. В процессе исследования были использованы следующие методы: общего и особенного – при выяснении специфики институциональной среды производства локальных общественных благ в Украине; экономико-математического моделирования – при установлении влияния параметров социального капитала на результативность функционирования локальных сообществ; анализа и синтеза – при выделении институциональных механизмов повышения эффективности производства локальных общественных благ.

Результаты. В статье проанализированы особенности институциональной среды производства локальных общественных благ в Украине. Рассмотрены сущность институциональной локальности как результата существующей общности между людьми, проживающими на определенной территории. Исследована зависимость между состоянием институциональной среды производства локальных общественных благ, в основе которого лежит достигнутый уровень социального капитала соответствующей общины, с одной стороны, и уровнем ее финансовых результатов, с другой. В качестве механизмов повышения эффективности производства локальных общественных благ предложены меры усиления гражданского контроля за их производителями.

Новизна. На основе экономико-математического моделирования зависимости между показателями финансового состояния объединенных территориальных общин Украины и параметрами социального капитала доказано влияние последних на эффективность предоставления локальных общественных благ на определенной территории. Предложены институциональные механизмы повышения эффективности производства локальных общественных благ в части усиления гражданского контроля за деятельностью производителей этих благ.

Практическая значимость. Предложенные методы стимулирования гражданской активности населения для повышения эффективности процесса производства и потребления локальных общественных благ могут быть использованы в деятельности государственных органов управления и общественных объединений с целью повышения уровня жизни населения, проживающего на определенной территории.

Ключевые слова: институциональные факторы, локальные общественные блага, институциональная среда локальных общественных благ, социальный капитал, экономико-математическая модель, объединенные территориальные общины, локальные общественные группы, методы регулирования.

INSTITUTIONAL FACTORS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF LOCAL PUBLIC GOODS PRODUCTION IN UKRAINE

D. D. Alekseenko, Applicant, Dnipro University of Technology

Methods. The following methods were used during the research process: general and special – while clarifying the specifics of the institutional environment of the production of local public goods in Ukraine; economic and mathematical modeling – while determining the influence of the parameters of social capital on the effectiveness of the local communities' functioning; analysis and synthesis – while identifying institutional mechanisms of increasing the efficiency of production of local public goods.

Results. The features of the institutional environment of production of local public goods in Ukraine are analyzed. The essence of institutional locality as a result of the existing unity between people living in a certain territory is considered. There is studied the relationship between the state of the institutional environment of production of local public goods, which is based on the achieved level of social capital of a certain community, on the one hand, and the level of its financial results, on the other hand. Measures of strengthening the civil control over the producers are proposed as mechanisms of increasing the efficiency of local public goods production.

Novelty. On the basis of economic-mathematical modeling of the relationship between the indicators of the financial condition of the united territorial communities of Ukraine and the parameters of social capital, there is proved the influence of those parameters on the effectiveness of provision of local public goods on a certain territory. Institutional mechanisms of improvement of the efficiency of production of local public goods in terms of strengthening the civil control over the activities of producers of these goods are proposed.

Practical value. The proposed methods of stimulating civil activity of the population aimed at increasing the efficiency of the process of production and consumption of local public goods can be used in the activities of public authorities and public associations in order to improve the living standards of the population living in a certain area.

Keywords: institutional factors, local public goods, institutional environment of local public goods, social capital, economic-mathematical model, united territorial communities, local social groups, methods of regulation.

Надійшла до редакції 12.02.20 р.